

POSTANOWIENIE

18 września 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Beata Janiszewska

na posiedzeniu niejawnym 18 września 2025 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku D.G.

o wykreślenie służebności w dziale III księgi wieczystej nr [...],
na skutek skargi kasacyjnej D.G.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu
z 28 grudnia 2023 r., II Ca 1051/23,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[J.T.]

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni D.G. wniosła skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Opolu, którym oddalono apelację skarżącej w sprawie o wykreślenie służebności z działu III bliżej określonej księgi wieczystej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca wskazała występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych. Ujęła je w formę czterech pytań zawartych na s. 2-3 skargi kasacyjnej. Zagadnienia te zmierzały do ustalenia, w jaki sposób wnioskodawczyni, będąca właścicielką nieruchomości, może doprowadzić do wykreślenia z księgi wieczystej tej nieruchomości służebności ustanowionej jeszcze przed II wojną światową na rzecz podmiotu, który już nie istnieje (spółki prawa niemieckiego). Skarżąca sformułowała przy tym pytania o to, czy podstawę do takiego działania stanowić może art. 122 u.k.w.h., jakie dokumenty są w takim przypadku odpowiednie w rozumieniu art. 31 ust. 2 u.k.w.h., jaki podmiot powinien być stroną ewentualnego postępowania z art. 10 ust. 1 u.k.w.h., a także – czy w sprawie mogą mieć zastosowanie przepisy dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów prawa. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (zob. postanowienie SN z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (zob. postanowienie SN z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (zob. postanowienie SN z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia

prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. postanowienie SN z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem powinien mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (zob. postanowienie SN z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której pytanie zostało zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw.

Postawione przez skarżącą pytania nie uzasadniają przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nie są bowiem istotnymi zagadnieniami prawnymi, które występują w sprawie.

Już z treści art. 122 u.k.w.h. wynika, że przepis ten dotyczy ograniczeń możliwości rozporządzenia nieruchomością lub prawami rzeczowymi na nieruchomości. Służebność gruntowa nie stanowi ograniczenia tego rodzaju. Od ograniczenia możliwości rozporządzenia rzeczą (art. 57 k.c.) należy bowiem odróżnić ograniczenie możliwości korzystania z rzeczy. Kwestia ta, jako oczywista, nie stwarza trudności interpretacyjnych, które uzasadniałyby przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nie jest natomiast obecnie przedmiotem oceny zdarzająca się praktyka wykreślenia na tej podstawie prawnej dawnych hipotek ustanowionych na nieruchomościach, podobnie jak stojące za nią względy praktyczne. Sformułowane przez skarżącą pytanie dotyczy bowiem wyłącznie treści normy wywodzonej z art. 122 u.k.w.h., a przepis ten, jak już wspomniano, nie stwarza żadnych trudności w interpretacji.

Kwestia tego, jakie dowody strona powinna dołączyć do wniosku o wpis (wykreślenie) konkretnego prawa, nie stanowi zagadnienia prawnego. Jest to problem wyłącznie praktyczny, przy czym w art. 31 ust. 2 u.k.w.h. określono

minimalne wymagania stawiane formie dokumentów wystarczających do dokonania wpisu. W określonych sytuacjach, w razie braku możliwości dokonania wpisu (także w postaci wykreślenia) na tej podstawie, konieczne staje się natomiast wytoczenie powództwa, o którym mowa w art. 10 ust. 1 u.k.w.h. Ustalenie podmiotu, który powinien być pozwany w takiej sprawie, również nie stanowi istotnego zagadnienia prawnego.

Za tezę o istnieniu problemu prawnego nie przemawia w szczególności założenie wnioskodawczyni, że podmiot taki nie może być określony na podstawie dekretu z dnia 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich, gdyż jego „przepisy utraciły już moc prawną”. To właśnie założenie stało się osnową stanowiska wnioskodawczyni, że nie istnieje następca prawny podmiotu wpisanego do księgi wieczystej jako uprawniony z tytułu służebności. Tymczasem, choć wskazany dekret obecnie już nie obowiązuje, to jednak stanowił on w swoim czasie część polskiego porządku prawnego i wywołał skutki prawne, które nie uległy anihilacji z uwagi na uchylenie tego aktu. Wobec treści art. 2 ust. 1 dekretu, odnoszącego się do praw majątkowych (do których należy również służebność), nie zachodzi więc potrzeba przyjmowania skargi kasacyjnej do rozpoznania w celu określenia, na kogo, z mocy wspomnianego dekretu, przeszły prawa majątkowe. Bez znaczenia jest przy tym to, że – wbrew art. 2 ust. 6 dekretu – fakt takiego przejścia nie został ujawniony w księdze wieczystej, skoro skutek w sferze prawa rzeczowego nastąpił z mocy samego prawa (zob. wyrok SN z 14 maja 2004 r., IV CK 584/03).

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

Beata Janiszewska

[J.T.]

[a.ł.]

